Wirtualne sieci prywatne

- Wprowadzenie
- Szyfrowanie symetryczne i asymetryczne
- Bezpieczne sumy kontrolne
- Typy VPN
- IP Security Architecture (IPSec)
- Internet Key Exchange (IKE)
- Etapy wdrażania VPN

Wprowadzenie

- Typowa sieć korporacyjna: centrum (central office, CO) + oddziały (branch office)
- Użytkownik zdalny jest to użytkownik nie pracujący w danej chwili w CO
- VPN (wirtualna sieć prywatna) jest to sieć zrealizowana na infrastrukturze publicznie dostępnej, zapewniająca poziom bezpieczeństwa porównywalny z występującym w rzeczywistej prywatnej sieci

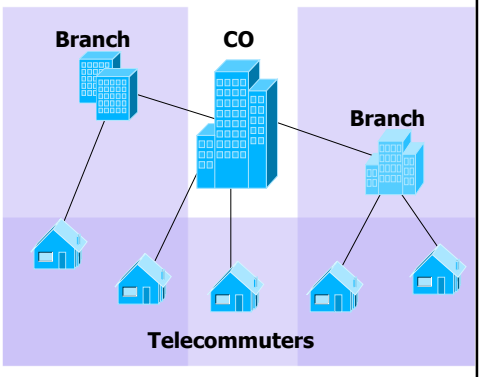

Bezpieczeństwo

Rodzaje ataków

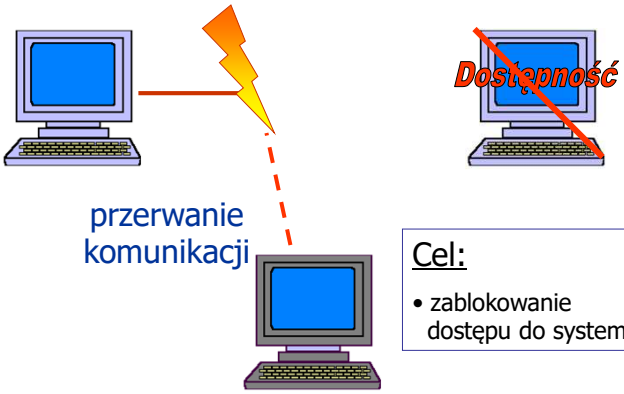

Cel:

- zablokowanie dostępu do systemu

Rodzaje ataków

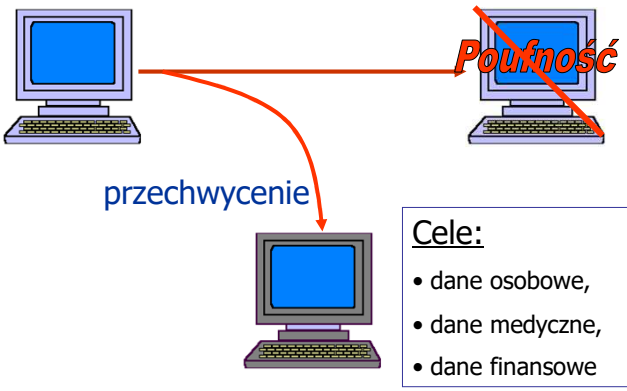

Cele:

- dane osobowe,
- dane medyczne,
- dane finansowe

Rodzaje ataków

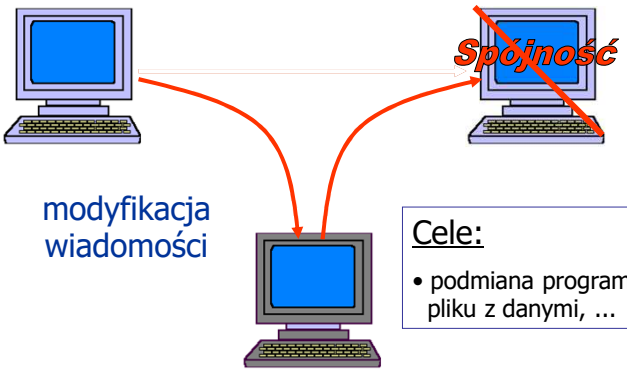

Cele:

- podmiana programu, pliku z danymi, ...

Rodzaje ataków

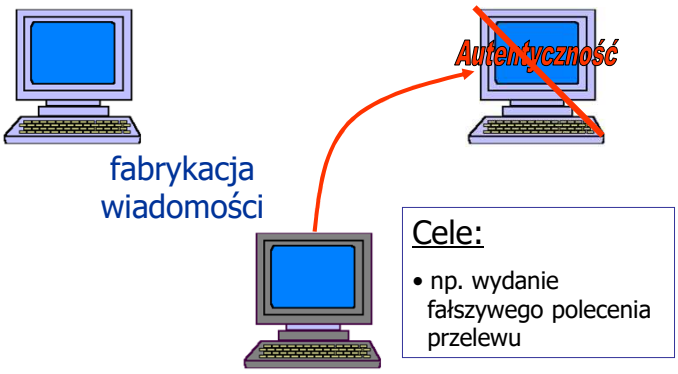

Cele:

- np. wydanie fałszywego polecenia przelewu

Klasyfikacja ataków

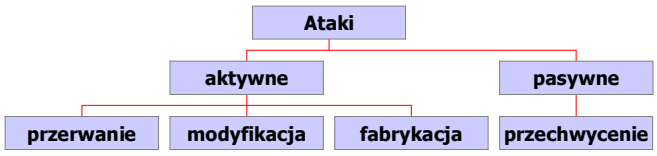

ATAKI AKTYWNE

- masquerade attack (podszycie się) - np. uzyskanie sekwencji identyfikacji w celu późniejszego odtworzenia
- replay attack (powtórzenie) - przechwycenie strumienia i odtworzenie
- modyfikacja strumienia, np. zamiana „`chmod u+x plik1`" na „`chmod a+w plik2`"
- denial of service

Klasyfikacja ataków

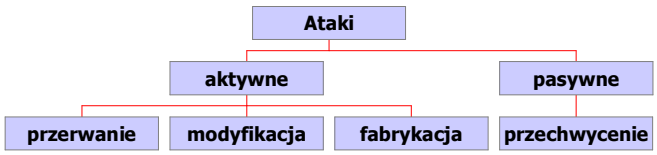

ATAKI PASYWNE

- uzyskanie treści przesyłanej informacji
- analiza ruchu w sieci - obserwacja natury komunikacji

Zabezpieczenia

Cel: zapewnienie dostępu do systemu dla uprawnionych użytkowników

Przykład: program wykrywający skanowanie portów

Uwaga: sam fakt skanowania portów jeszcze nie jest włamaniem, choć nikt nie lubi, gdy się mu porty przegląda

Analogia: oglądanie samochodów na parkingu

Zabezpieczenia

Cel: zapewnienie ochrony ważnych danych, np. przyszłych cen produktów, ...

Przykłady:

firewall - blokada dostępu z określonych miejsc,

transmisja szyfrowana

Uwaga: czasami sam fakt istnienia jakiegoś obiektu jest informacją tajną

Ataki na poufność zazwyczaj są atakami pasywnymi, w związku z czym trudno je wykryć - można im tylko (np. poprzez szyfrowanie) zapobiegać.

Zabezpieczenia

Cel: umożliwienie stwierdzenia źródła komunikatu

Przykłady:

zabezpieczenie hasłem,

transmisja z szyfrowaniem asymetrycznym

Podstawowym celem tych zabezpieczeń jest uniemożliwienie fabrykacji wiadomości, nieuprawnionemu włączaniu się osób „trzecich”.

Zabezpieczenia

Cel: zapobieganie modyfikacjom np. bazy danych

Przykłady:

sumy kontrolne,

transmisja z szyfrowaniem („przy okazji" zapewniamy poufność),

przykład praktyczny: SNMPv2

Ważnym aspektem zabezpieczeń integralności systemu (lub jego części) jest istnienie procedur odzyskiwania integralności (ang. recovery).

"Nieodwołalność" (non-repudiation)

Wartość informacji

System jest bezwarunkowo bezpieczny, gdy niezależnie od nakładów (czasowych i finansowych) nie można złamać jego zabezpieczeń.

System jest warunkowo bezpieczny, gdy do złamania jego zabezpieczeń potrzeba większych nakładów, niż wynoszą potencjalne korzyści związane z chronioną informacją.

Technologie VPN

Wprowadzenie

- Przy konstruowaniu wirtualnej sieci prywatnej ważne są trzy aspekty bezpieczeństwa:
  - poufność,
  - spójność danych,
  - autentykacja źródła.
- Inne wymagania odnośnie bezpieczeństwa systemów sieciowych, np. zapewnienie niemożliwości odwołania transakcji też są ważne, ale nie są realizowane za pomocą VPN.

Wprowadzenie

- Podstawowe mechanizmy, wykorzystywane do konstrukcji wirtualnych sieci prywatnych to:
  - tunele (dedykowane połączenia pomiędzy urządzeniami końcowymi),
  - silne szyfrowanie.
- Wirtualne sieci prywatne mogą być zrealizowane na (prawie) każdej warstwie modelu OSI!
  - na pierwszej nie są wirtualne ☺
- Na obecnym etapie połączenia przez VPN uzupełniają lub nawet zastępują linie dzierżawione bądź prywatne sieci Frame Relay lub ATM.

Dlaczego stosuje się VPN?

- Bo jest taniej:
  - łącza dzierżawione są najdroższym rozwiązaniem,
  - zastąpienie łącza dzierżawionego przez połączenie VPN wykorzystujące **publicznie dostępną** infrastrukturę może obniżyć koszty utrzymania łącza nawet o 40%
- Bo VPN są bardziej elastyczne od tradycyjnych sieci WAN:
  - można łatwo zmieniać końce połączenia (dziś pracuję w Gdańsku, a jutro w Wąchocku)
  - łatwiej utrzymywać VPN, niż klasyczną sieć WAN (?)

Wirtualna sieć prywatna

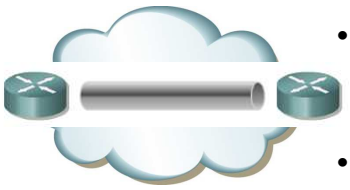

- tunel: **wirtualne** połączenie punkt-punkt służące do przenoszenia danych jednego protokołu wewnątrz PDU innego protokołu
- klucze szyfrowania/deszyfrowania są utajnione (**prywatne**)

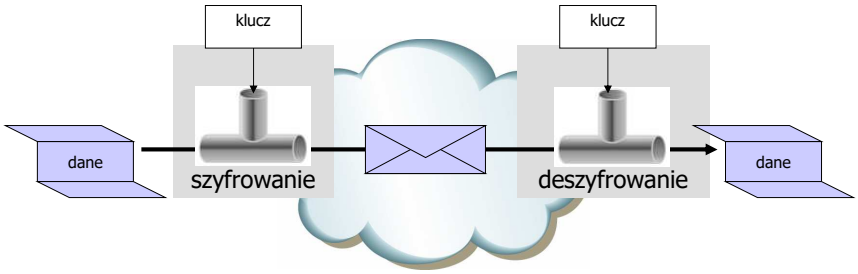

Podstawowe pojęcia – c.d.

- **autentykacja**: stwierdzenie, że użytkownik lub urządzenie jest tym, za kogo się podaje
- **autoryzacja**: proces przyznawania praw dostępu poszczególnym użytkownikom
- **centrum autoryzacji** (certificate of authority service, CA): instytucja lub usługa wspomagająca bezpieczną komunikację pomiędzy urządzeniami poprzez wystawianie certyfikatów oraz (czasami) generowanie kluczy szyfrowania

Szyfrowanie symetryczne

- szyfrowanie i deszyfrowanie jest mniej złożone obliczeniowo
- w obydwu przekształceniach wykorzystywany jest **ten sam klucz**
- problem: jak dystrybuować kopie klucza szyfrowania?

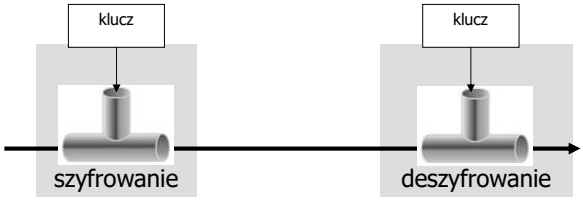

- przykłady szyfrów symetrycznych:
  - historyczne: szyfr Cezara, szyfr Vigenere'a, Playfair, ...
  - współczesne: DES, 3DES, AES, ...
- szyfrowanie symetryczne jest stosowane do przesyłania dużych ilości danych
- w czasie transmisji klucze **mogą się zmieniać**

Tradycyjne metody kodowania

1937 Kornel Makuszyński

„Szatan z siódmej klasy":
- [...] PILNUJCIE DOMU [...]

- nakłucia tekstu,
- atrament sympatyczny
- zaznaczanie

Kodak Photo CD:
- 2048x3072 punktów

Zalety i wady:
(+) tę metodę można wykorzystać do ukrycia faktu istnienia komunikacji
(-) raz odkryty schemat jest bezużyteczny

Szyfr Cezara

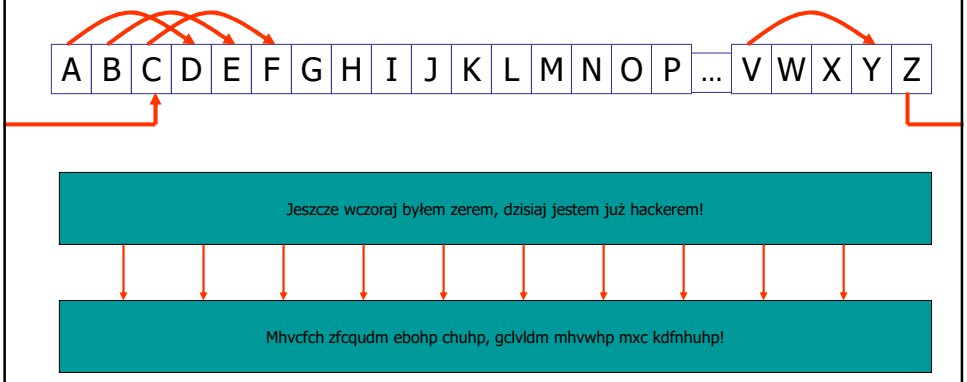

Bardzo łatwy do złamania (ilość kluczy)

Szyfrowanie symetryczne

- Data Encryption Standard (DES)
  - wynaleziony w latach 70-tych ubiegłego stulecia
  - oparty na tablicach permutacji, które służą do minimalizacji ilości przenoszonych informacji statystycznych
  - długość klucza: 56 bitów
  - nie jest już tak trudny do złamania, jak kiedyś, ale nadal dość często używany
  - ten sam algorytm służy do szyfrowania i deszyfrowania informacji
- wariant 3DES – potrójny DES
  - ten sam algorytm jest stosowany trzykrotnie z tym samym bądź różnymi kluczami

Szyfrowanie asymetryczne

- zwane jest także szyfrowaniem z kluczem publicznym
  - jeden klucz (prywatny) zazwyczaj służy do szyfrowania, a drugi (publiczny) do deszyfrowania
  - dla danego klucza prywatnego istnieje tylko jeden odpowiadający mu klucz publiczny (i odwrotnie)
- procedury szyfrowania i deszyfrowania są znacznie bardziej złożone obliczeniowo (nawet o kilka rzędów wielkości)
  - są to algorytmy o złożoności wielomianowej, problem tkwi jednak w stopniu wielomianu

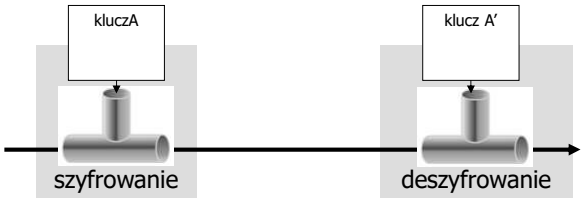

Szyfrowanie asymetryczne

- często bazuje na bardzo dużych liczbach pierwszych (lub przynajmniej względnie pierwszych)
  - szyfry mają przez to mniej możliwych kluczy ➔ klucz musi być dłuższy
  - operacje na bardzo dużych liczbach zajmują stosunkowo dużo czasu
- stosowane jest do przesyłania małych ilości danych (np. podpisy elektroniczne lub klucze szyfrowania symetrycznego)
- przykładem często stosowanego szyfru asymetrycznego jest RSA (Ron **R**ivest, Adi **S**hamir, Leonard **A**dleman)

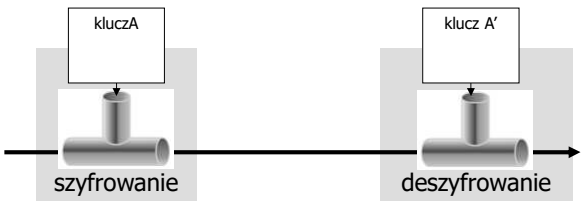

Co nam daje szyfrowanie...

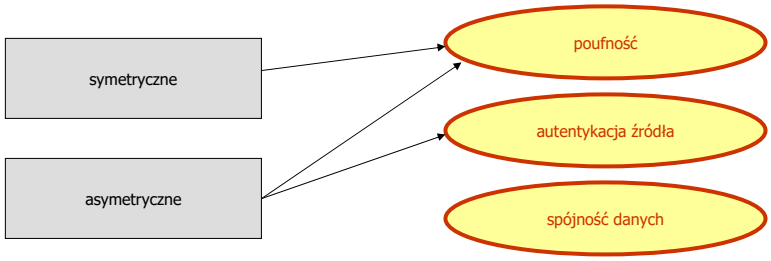

- **poufność**: należy dobrać szyfr na tyle mocny, aby nakłady poniesione na jego złamanie były większe, niż wartość przesyłanych informacji (szyfr jest **obliczeniowo** (względnie) **bezpieczny**)
- **autentykacja**: jeśli możemy odczytać dane za pomocą czyjegoś klucza publicznego i mamy pewność, że istnieje tylko jeden klucz prywatny odpowiadający danemu kluczowi publicznemu, to wiemy, kto nadał dane

Co nam daje szyfrowanie...

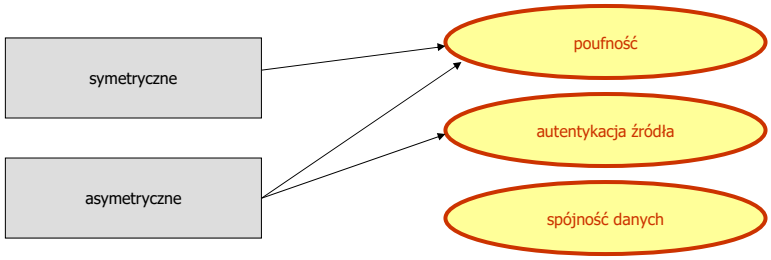

- **spójność danych**: do sprawdzania, czy dane nie zostały zmodyfikowane stosuje się ... sumy kontrolne
  - przykłady algorytmów obliczających tzw. bezpieczne sumy kontrolne: MD5, SHA
- **UWAGA**! Algorytmy szyfrowania są zazwyczaj publicznie znane, nieznane są natomiast ich parametry, czyli **klucze**.

Bezpieczne sumy kontrolne

- **MD5, SHA-1** – funkcje jednokierunkowe obliczające sumy kontrolne o stałej długości na podstawie porcji danych o zmiennej długości oraz (tajnego) klucza

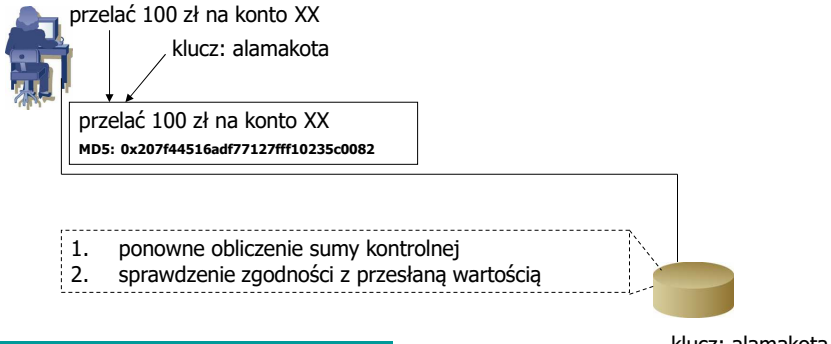

Długość kluczy i danych wyjściowych:
MD5: 128 bitów, SHA-1: 160 bitów

Ile czasu zajmie złamanie?

Rozmiar klucza	Ilość kluczy	1 klucz/us	1 mln kluczy/us
32 bity	$2^{32} = 4{,}3*10^{9}$	2^{31} us =35,8 min	2,15 us
56 bitów (DES)	$2^{56} = 7{,}2*10^{16}$	1142 lata	10,01 godz.
128 bitów	$2^{128} = 3{,}4*10^{38}$	$5{,}4*10^{24}$ lat	$5{,}4*10^{18}$ lat
26 znaków (permutacja)	$26! = 4{,}03*10^{26}$	$6{,}4*10^{12}$ lat	$6{,}4*10^{6}$ lat

Wnioski:

- włamywacz stosujący wyłącznie metodę „brute-force” nie jest w stanie wyżyć ze swojego fachu,
- atak siłowy jest skuteczny niezmiernie rzadko,
- kryptoanalityk musi znaleźć elementy, które przetrwały proces kodowania

Z powrotem do VPN

- Wirtualne sieci prywatne konstruowane są pomiędzy:
  - urządzeniami sieciowymi należącymi do danego przedsiębiorstwa,
  - stacjami roboczymi użytkowników zdalnych (np. klientów) a punktami dostępowymi sieci przedsiębiorstwa (połączenia B2B,B2C)
- Tworzenie wirtualnej sieci prywatnej może być zainicjowane przez:
  - **klienta**: użytkownik zdalny używa odpowiedniego oprogramowania aby dostać się za pomocą sieci publicznej do sieci przedsiębiorstwa,
  - **serwer dostępowy**: ruch generowany przez użytkownika pracującego w oddziale firmy jest szyfrowany przy wychodzeniu do sieci publicznej bez udziału samego użytkownika
- **Za chwilę będzie jaśniej...** ☺

VPN inicjowany przez klienta

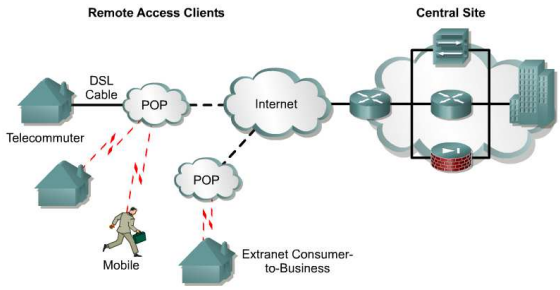

- Dwa pojęcia:
  - **intranet**: zabezpieczona sieć łącząca oddziały danego przedsiębiorstwa
  - **extranet**: zabezpieczona sieć łącząca dane przedsiębiorstwo z partnerami
- Technicznie, obydwa typy sieci realizowane są podobnie.

VPN inicjowany przez klienta

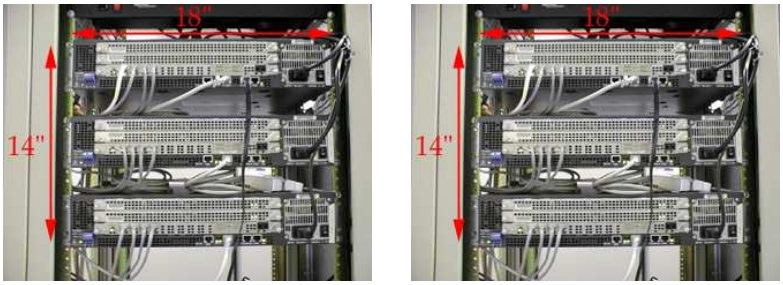

- Dawniej zdalny dostęp do firmy oparty był na posiadaniu odpowiedniej liczby łączy telefonicznych. Użytkownik „wdzwaniał się" do sieci firmy.
- Zastosowanie VPN pozwala na tańsze rozwiązanie – użytkownik „wdzwania się" do swojego ISP – dalej transmisja (szyfrowana) przechodzi zabezpieczonym tunelem.

VPN inicjowany przez serwer dostępowy

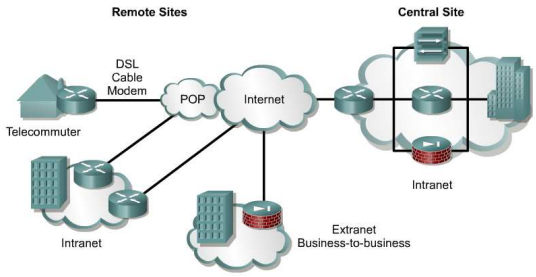

- Dawniej połączenie dwóch (lub więcej) oddziałów firmy wymagało posiadania łącza dzierżawionego albo przynajmniej kanału Frame Relay lub ATM. Połączenie z siecią publiczną realizowane było za pomocą osobnej infrastruktury.
- Zastosowanie VPN pozwala na wykorzystanie jednego łącza zarówno w charakterze „wyjścia na świat", jak i końca tunelu.

Technologie wspomagające tworzenie VPN

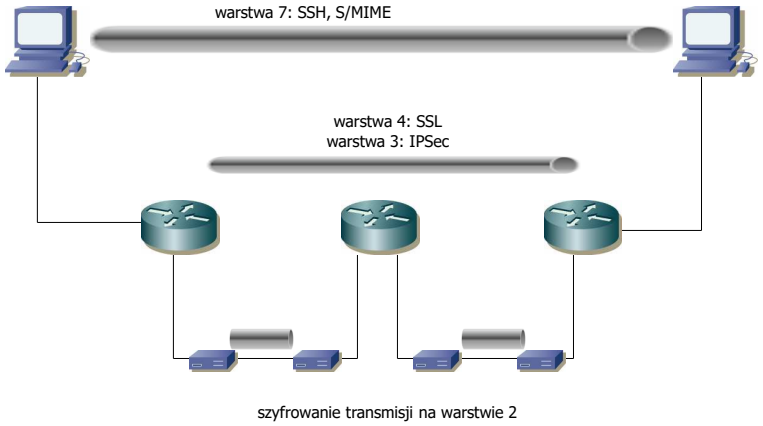

Technologie wspomagające tworzenie VPN

- Secure/Multipurpose Internet Mail Extensions (S/MIME) jest standardem IETF dla aplikacji VPN
- w zastosowaniach szerokiej skali stosowanie VPN na lub nad warstwą aplikacji jest kłopotliwe, gdyż każda nowa aplikacja wykorzystywana w ramach intra- lub extranetu musi być dostosowana do istniejących mechanizmów
  - a co dopiero, gdy nadejdzie czas wymiany mechanizmów...

- SSH jest technologią bardzo często używaną, ale ograniczoną pod względem spektrum zastosowań
  - tylko aplikacje interaktywne

Technologie wspomagające tworzenie VPN

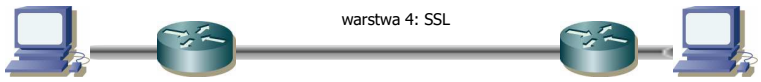

- Secure Sockets Layer jest ustandaryzowaną technologią pozwalającą na zapewnienie poufności i integralności danych oraz autentykację źródła dla aplikacji opartych na protokole TCP
  - technologia ta jest często używana w nowoczesnych rozwiązaniach e-commerce
  - ma jednak swoje wady:
    - ograniczona elastyczność,
    - niezbyt łatwe wdrażanie,
    - duży, ale ograniczony zakres stosowania (tylko TCP),
    - szyfrowanie programowe – obciąża CPU końcówki.

Technologie wspomagające tworzenie VPN

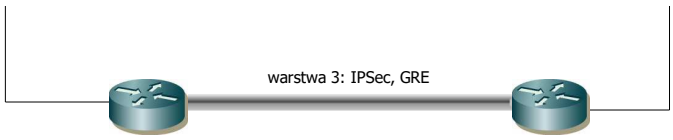

- IPSec (RFC 2401) jest zestawem mechanizmów tworzących połączenie punkt-punkt z wykorzystaniem (bezpołączeniowego) protokołu IP
  - zapewnia poufność i sprawdzanie integralności danych oraz autentykację źródła
  - wykorzystuje tzw. Internet Key Exchange (IKE) do negocjacji algorytmów kryptograficznych oraz ich parametrów (kluczy)
- GRE (Generic Routing Encapsulation, RFC 1701, 2784) pozwala na przenoszenie wielu protokołów, tworzy tunele (połączenia punkt-punkt), ale nie zapewnia mechanizmów szyfrowania

Technologie wspomagające tworzenie VPN

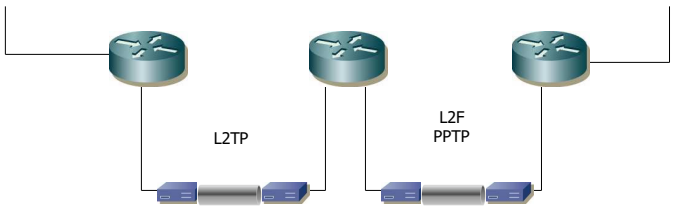

- L2TP (Layer 2 Tunnelling Protocol) jest wykorzystywany do tworzenia „wdzwanianych" wieloprotokołowych wirtualnych sieci prywatnych (VPDN)
  - powstał w roku 1999 jako unifikacja L2F (Cisco) oraz PPTP (Microsoft)
  - **uwaga**... nie definiuje mechanizmów szyfrowania (!)
  - w celu zapewnienia wymaganych właściwości sieci musi być stosowany wraz z innymi technologiami

Technologie wspomagające tworzenie VPN

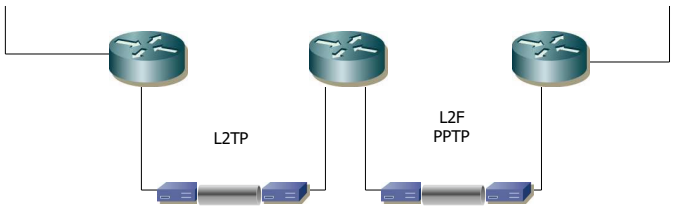

- wieloprotokołowość – na czym to polega?
  1. przychodzi pakiet do routera ...
  2. ... zostaje opakowany w pakiet IP adresowany do drugiego końca ...
  3. ... router na drugim końcu tunelu odpakowuje powłoczkę ...
  4. ... i pakiet sam wędruje dalej
- nigdzie nie jest powiedziane, że musi to być pakiet IP!
  - w szczególności może to być nawet ramka np. Frame Relay

Technologie wspomagające tworzenie VPN

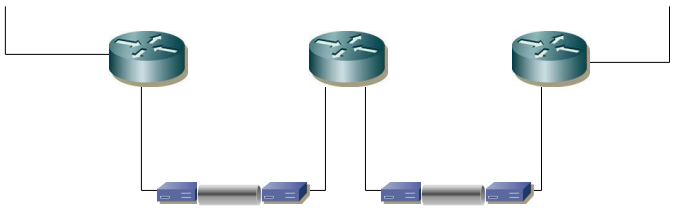

- szyfrowanie na warstwie 2:
  - istnieją techniki szyfrowania na warstwie 2, ale ich użyteczność jest kontrowersyjna – nawet adresy IP są szyfrowane (!), co spowalnia routing
  - nie ma szans, aby skonstruować w ten sposób tunel wykorzystujący publiczną sieć WAN

Technologie wspomagające tworzenie VPN

szyfrowanie transmisji na warstwie 2

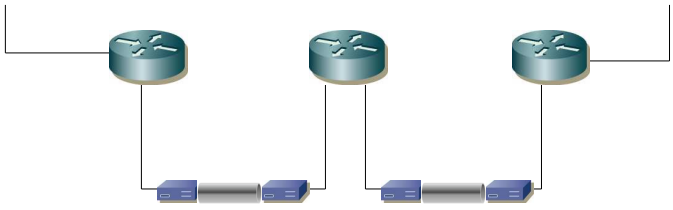

- technologie warstwy 2 **były** dość często stosowane do zabezpieczania pojedynczych połączeń, ale:
  - ciężko (drogo) stosować je na większą skalę,
  - są wrażliwe na ataki typu „man-in-the-middle”, bo każde urządzenie warstwy 3 kończy tunel realizowany przy ich wykorzystaniu
    - np. ISP może podsłuchiwać nasz ruch...

Jak wybrać technologię realizacji VPN

- technologie warstw wyższych niż 3 mają dość dobrze zdefiniowany zakres zastosowań
- wybór technologii warstw 3 i 2 może przebegać według następującego (bardzo prostego) algorytmu:

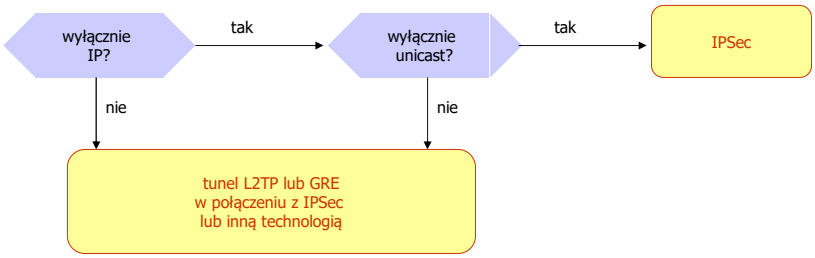

  - unicastowe pakiety IP wystarczy opakować w nagłówek IPSec,
  - multicast IP lub inne protokoły np. przed przesłaniem przez sieć IP (w postaci jawnej bądź szyfrowanej) muszą być opakowane np. przez L2TP lub GRE

IP Security Architecture (IPSec)

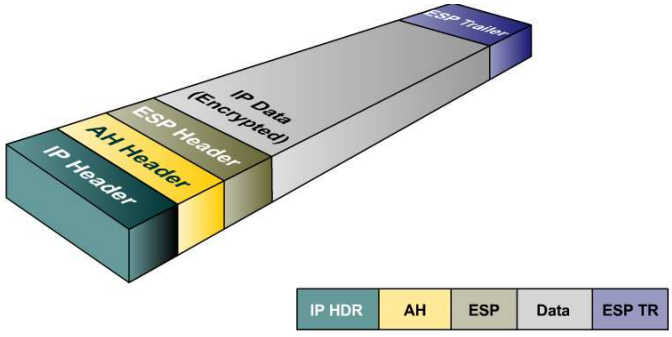

Jak działa IPSec?

- IPSec w zależności od trybu pracy może zachowywać oryginalny nagłówek IP lub też dodawać nowy,
- może również zapewniać autentykację (AH – authentication header) oraz szyfrowanie przenoszonych danych (ESP – encapsulating security payload)

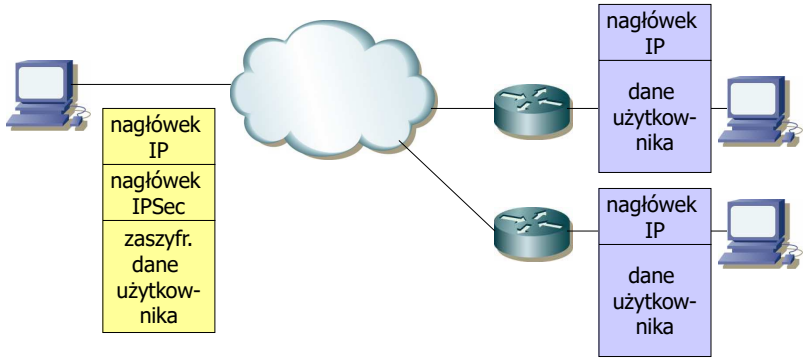

Jak działa IPSec?

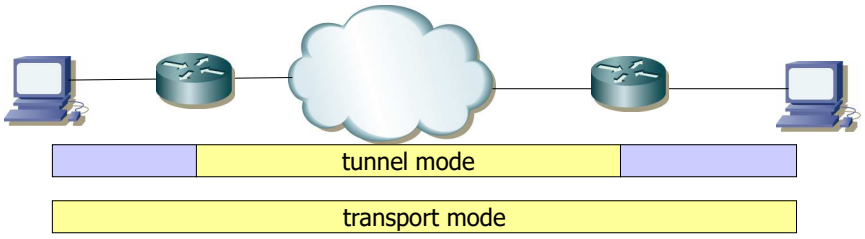

Tryby pracy IPSec:

- **tunnel mode**: urządzenie końcowe tunelu dodaje nowy nagłówek IP (cały źródłowy pakiet IP zostaje umieszczony w polu danych)
  → stosowany przez routery lub podobne urządzenia

- **transport mode**: urządzenie końcowe dokonuje modyfikacji źródłowego pakietu IP, ale zachowuje nagłówek
  → stosowany przez hosty – routery nie muszą obsługiwać IPSec
  → mniejszy narzut związany z przetwarzaniem pakietów

Authentication Header

- Authentication Header (AH) jest **protokołem** wchodzącym w skład IPSec, który pozwala na autentykację źródła danych, sprawdzenie integralności danych oraz (opcjonalnie) zabezpiecza przed atakami przez powtórzenie

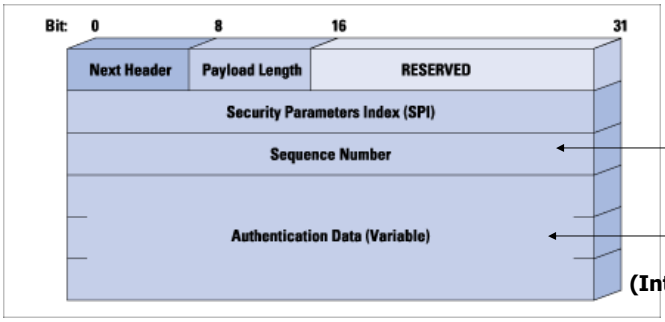

Algorytm tworzenia AH

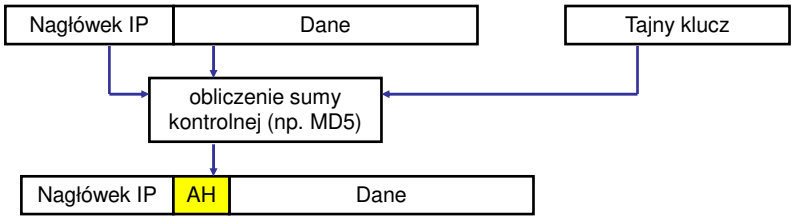

Gdzie umieszczany jest AH?

- W trybie *transport* jest dodawany tuż za nagłówkiem IP
  - w polu „protokół” nagłówka IP umieszczana jest zarezerwowana dla AH liczba 51, zaś oryginalna wartość tego pola przenoszona jest do pola „*next header*” AH
  - nie wszystkie pola nagłówka brane są pod uwagę przy obliczaniu sumy kontrolnej (np. TTL zmniejsza się na każdym routerze)

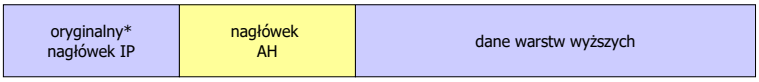

- W trybie *tunnel* jest dodawany tuż za nowym nagłówkiem IP

Encapsulating Security Payload

- Encapsulating Security Payload (ESP) jest **protokołem** wchodzącym w skład IPSec zapewniającym poufność oraz integralność danych; opcjonalnie także autentykację źródła oraz zabezpieczenie przed atakami przez powtórzenie

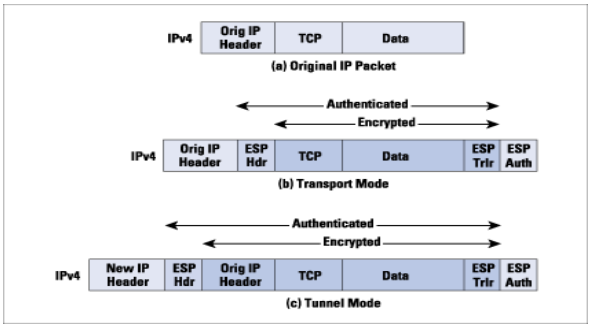

- ESP enkapsuluje zabezpieczane dane
- często stosuje się wyłącznie ESP (bez AH)

Warianty stosowania AH i ESP

- AH i ESP mogą być stosowane niezależnie
- mogą nawet być stosowane jednocześnie a mimo to mieć różne „końce działania”
- mogą być (i czasami są) wykorzystywane kaskadowo...
- typowe warianty to:
  - ***tryb transportowy*** pomiędzy dwoma hostami
    - zarówno AH, jak i ESP pracują w tym trybie

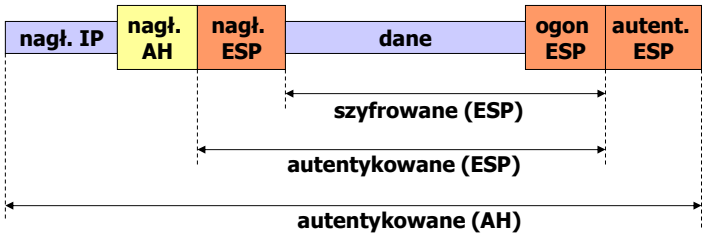

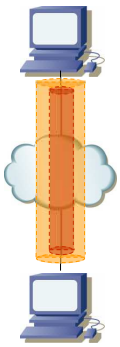

Warianty stosowania AH i ESP

- typowe warianty to:
  - ***tryb transportowy ESP*** pomiędzy dwoma hostami
  - ***tryb tunelowy AH*** pomiędzy routerami

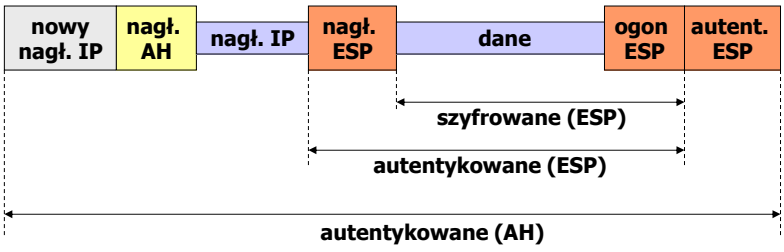

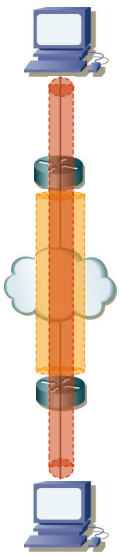

Ciekawa właściwość: w obydwu łączonych oddziałach firmy może działać adresacja prywatna bez translacji adresów!

Tryby pracy VPN - podsumowanie

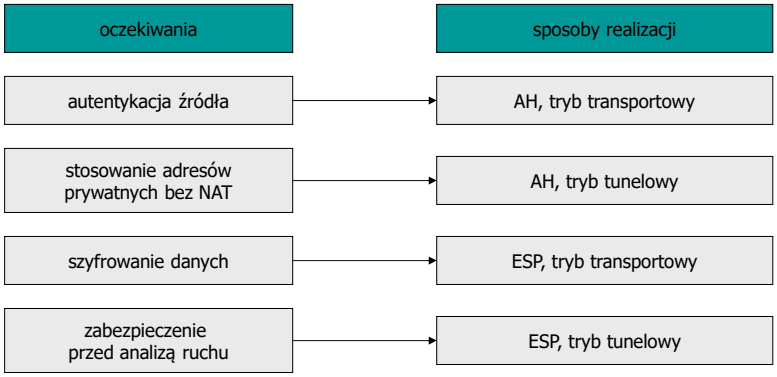

Literatura:

- http://www.cisco.com
- http://cisco.netacad.net
- http://www.redbooks.ibm.com
- http://www.microsoft.com
- http://computer.howstuffworks.com
- http://www.watchguard.com

- D. Elizabeth, R. Denning, *Kryptografia i ochrona danych*
- M. Murhammer i in., *A Comprehensive Guide to Virtual Private Networks,* vol. I-III, www.redbooks.ibm.com

KONIEC